

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlések nyelvi czimrendek.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt.
Félévre 6 "
Negyedévre 3 "
Egy hónapra 1 "

Megjelenik minden nap, az ünnepek követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetők a hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyzet hasábrótt garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelt Alajosnál (Wollzeile 22. Haasensteint és Vogelmét (Neuer Markt 11.).
Pesten: Lang Leopoldnál (Krisztófi-tér 9. szám emelet.)

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.

Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Nyílt kérdésre nyílt válasz.

Nem lepott meg a felszólítás, mely a „Magyar Polgár” egyik közelebbi számában hozzám lön intézve. A nyilvános élet természetének ismerete előre láttatá velem annak bekövetkezését.

Szolgáljon reá válaszul politikai álláspontomnak össze felfejtése.

En nyíltan, leplezetlenül, minden utógondolat nélkül elfogadom azon közjogi alapot, melynek az 1867. évi kiegyezkedési törvények lételet adtak, mert a közelebbi évek tapasztalatai megtanítottak arra, hogy a közjogi alap körüli éles ellentét sűrű felhőként környezi e haza küzdő fiainak sorait, s fő oka azon fájdalmas jelenségnek, hogy a honfiai legjobbjai is — a köröttük uralkodó homályban — egymás ellen emelik fel fegyvereiket, ellenfélnek vélyén az oldaluk mellett harcrolót, gyengítve önjerejüket, s növelve ezáltal a valódi ellenségét;

mert erős meggyőződésé érlelődött bennem azon eszme, hogy csak így lehetséges hazánkban a józan szabadság, a felvilágosult haladás és democratia elveinek megvalósítására egy compact pártot, minden ellenséggel dacolni tudó tömör phalanxot teremteni;

mert e meggyőződésből kifolyólag a-

zokban kelle felismernem hazánk fejlődésének tulajdonképeni gátolót, kik egy ily közös alap elfogadásának útjában állanak;

mert végül szilárd hitemmé vált az, hogy a kiegyezés alkalmával megteremtett közjogi alap nemcsak a polgári szabadság s nemzeti haladás ügyének foghasznára válni, hanem megerősítendő magát az alapot is, és lehetővé teszi annak idők folytán olyanná alakítását, a minő eszményként lebeg mindazoknak szeméi előtt, kik egy nagy, szabad és boldog Magyarországot óhajtanak.

Hazánkban mindenekelőtt oly politikai párttöbbség létezésére van szüksége, mely a meghamisítatlan szabadság, a politikai egyenlőség s az igaz democratia eszméit az óhajtott diadalhoz elvezérelni képes legyen.

Politikai életünk jelen alakja lehetlenné teszi ily párttöbbség létezését.

Pártjaink nem elvek, hanem óhajtsaikkal kisebb nagyobb mértéke szerint alakultak meg. Mindeniknél a legtarkább vegyülettel — a jó ügyre nézve hátrányos összhangban — foglalnak egymás mellett helyet az ultramontánok, reactionáriusok, áldemokraták, aristokraták s a valódi szabadelvűségnek e ferde szövetkezés által tétlenségre kárhoztatott hivi. Kezet szorítanak egymással azok, kiknek egymás ellen kellene harcolni, — s ellenséges szemekkel tekintik egymást, kiket az elvek azonossága egy pártban egyesíthetne.

S ebben rejlik kulcsa tespedésünknek, közéletünk csökönösségének; ez okozza azt, a mi fölött oly méltán csodálkoznak külföldi barátaink, hogy Magyarországnak, a szabadelvűségnek „par excellence” hazájának érdekeit annyira kis mértékben tudja előmozdítani.

Hogy a közjogi alap közös elfogadása e ferde helyzet gyökeres átalakítását idézné elé, az, ismétlem, hazai viszonyainknak, közéletünk jelenségeinek elfogulatlan ta-

nulmányozása által kifejlesztett erős meggyőződés.

Igaz, a „pártküzdalem terén tett retrograd lépés nem jár becsülettel”; ugyde kérdés, retrograd lépés-e a meggyőződés, mely egy ifju, szent törekvéssel eltelt kebelben az eszmék alaktalan chaosából komoly megfontolás után kifejlett; s retrograd-e a törekvés: érvényesíteni azt, a mit jobbnak, helyesebbnek ismerünk fel?

Nem az álláspont, melyet első lépésünkkel elfoglaltunk, hanem a cél, mely felé igyekszünk, szolgáltatja a mértéket törekvéseinknek megítéléséhez. S nem az tesz retrograd lépést, ki oly útra tér, melyen bár némileg távozik első lépéseinek irányától, de meggyőződése szerint inkább munkálhat hazájának felvirágoztatásán és boldogításán; hanem az, ki még akkor is megmarad az elkezdett ösvényen, midőn annak helytelen irányát már belátta!

E válútra helyezett engem is politikai életünk jelenségeinek pár évig éber figyelemmel észlelése. Választottam; hogy helyesen-e, azt megítélni nem az én feladatam; de, hogy igaz meggyőződés szerinti, annak teljes bizonyítékát találok öntudatomnak nyugodtságában.

A feltevést, mely ezen eljárás hátterében holmi „zsiros koncepció” lát, nem tartja feltevőjéhez, a válaszolást arra önmagához méltónak.

Szamosújvárt, 1871. oct. 27-én

Molnár Antal.

Pest, 1871 oct. 26.

(A.) „Andrássy király” (König Andrássy) ezen címet ad a Hohenwarth-kormány felhivatalos lapja az „Oesterreichisches Journal” tegnap esti vezércikkének, mely Hohenwarth gróf terveinek bukását jelenti be a világ előtt. A krízis végéhez közeledik s oly fordulatot vett,

társalkodik velők. Ok a leghálásabb halottak azok iránt, a kik tisztelik halhatatlanságukat. Ily jótettek apáinkkal is, belopták az ő lelkeikbe is ama verőfényt és ez jellemezte társaséletünket, melyre a klasszikus műveltség nyomta bélyegét. Utat mutattak a tapasztalatlanoknak és tévedezőnek; pihenőt, árnyat, hűsét nyújtottak a fáradtnak; nyugalmat a kimerültnek.

Mondjanak bármit korunk imádói, azt nem tagadhatják, hogy a klasszikusok bölcselének derült eszméi több fegyvert acéloztak meg a sorsellen és több sebre csepegtették a vigasztalás olaját, mint kételkedő filozófiánk. Észrevelten tették fogékonyra a lelket az élet csön-des szépségeinek élvezésére is, míg mi a szenvedélyek látat keressük élvezeteinkhez. Örömet tudtak nyújtani a boldogság felmutatása által, míg mi aestheticai élvezéseinkben is majdnem követeljük már a szenvedést. A klasszikus műveltség kiveszőben van és ezzel az irodalmi és közéletnek azok a jellemző vonásai is, melyeket arra, nem mondjuk, hogy kizárólagosan, de mindenesetre jó részben a klasszikusok tanulmányozása nyomott. Jól tudjuk azt, hogy erre közreható nemzeti irodalmunk megismosodása, mely sokkal feltettebb kiucskunk, sem hogy ennek rovására óhajtanánk egy hangot is ejteni a klasszikusok mellett. De egy nagy tévedést látunk abban, hogy midőn a klasszikus nyelveknek a mindennapi kenyérhez hasonló nélkülözhetetlensége odalett, sietünk hátat fordítani azoknak is, kik az igaz, jó és szép legmagasztosabb igéit e nyelveken hangoztatták felénk. Ma már kiküszöbölésüket sürgetik az iskolából nem gondolva rá, hogy amaz eszmék hatására irodalmunknak és nyilvános

minőt eddig senki sem reményelt: a dualismus győzött a foederalismus felett. A hétfőn Bécsbe érkezett cseh pártvezérek semmi esetre sem akartak a koronatanács által óhajtott engedményekbe egyezni, s miután Hohenwarth gróf is őket támogatta, a király hír szerint „parancsolom” szóval hagyta meg neki, hogy a cseh rescriptumot az Andrássy-Beust-féle kívánságok értelmében formulázza. Hohenwarth gróf a parancsra, mint felhivatalos lapja jelzi, lemondásával válaszolt. „A kiegyezési politika megszűntnek tekintendő”, így jelenti az osztrák felhivatalos lap a foederalismus bukását.

A lefolyt hét eseményei következőleg alakultak. Az actiót Hohenwarth gróf ellen a közös ministerek, főleg Beust gróf kezdette meg. Emlékiratában a birodalmi kancellár azon szempontból indult ki, hogy midőn a csehek az összes 1867-ki osztrák törvényeket negálják, egyszersmind azt jelentik ki, hogy az ő négy évi s az az említett törvényekben gyökerező működése is törvénytelen volt. Beust gróf tehát követelte, hogy a csehek egyrészt ismerjék el a decemberi alkotmányt, másrészt, hogy fundamentalis cikkelyeik egyes részeit módosítsák. A gróf egyszersmind fölkérte ő felségét, hogy ez ügyben magyar miniszerelnökének tanácsát és véleményét is meghallgassa, minek folytán Andrássy Gyula gróf Terebesről Bácsbe hivatott.

Andrássy Gyula gróf ezen követeléseket nagyban reducálta. Az osztrák tartományok belügyeit illető minden kívánságtól tartózkodva, csak azt követelte, hogy a csehek a magyar kiegyezés elismerése iránti kívánságuktól elálljanak, ismerjék el az osztrák decemberi alkotmányt s azután változtassák úgy, a mint nekik tetszik. Clam-Martinitz gróf és Rieger, a csehek vezérei ezen kívánságok egyikébe sem akartak egyezni. Az ő állításuk sze-

életünknek soha nagyobb szüksége nem volt, mint ma.

Azonban nagyon messze vezetne, ha e kérdést tovább is vitatni akarnók. Csak ujjal akartunk rámutatni egy divatos félreértésre és szereztünk vele olvasóinknak unalmas perczeket. Egyébiránt nem baj. Angolországban, hol leg-gondosabban mivek a klasszikus irodalmakat, a vasárnapot arra valóra tartják, hogy unják magukat rajta az emberek. Erre szolgálunk mi is klasszikus prédikációkkal, melynek végén ne maradjunk hát adások azzal sem, mi szolgáltatott alkalmat arra, hogy latin „alapigét” válasszunk hozzá és mi jogosított föl arra, hogy a hét eseményeinek szánt leveleink egyikében mondjuk el mindezeket?

Visszatérnék oda, a hol kezdők: a régi gárdához. Van még a klasszikus irodalmunknak egy-két buzgó művelője, egy-két öreg ur, kiket magányos elzárkózottságukban nem igen háborgat a kedvenceik, ifjúkori barátjaik, meghittjeik iránt ellenséges hangok lármája. Ezek közül egy: Fábian Gábor, irodalmunknak ez ifju lelkesedő öreg munkása, ki aradi magányjából csak olyankor mozdul ki, mikor utitársul hozhatja el magával valamelyik magyar köntösbe öltöztetett római barátját. Egyszer Ciceroval jött, azután Lucretiussal; legújabbban Flaccus Valerius volt az utitársa.

Az akadémia e heti ülésén mutatott be részleteket Zichy Antal, Horatius szerencsés fordítója, Fábian Gábor legújabb munkájából, Flaccus Valeriusnak általa lefordított „Argonauticon”-jából. A mutatványt a költő életének és épőszának rövid ismertetése előzte meg, melyet kivonatossan ide igtatunk. A költő, kit ősz tolmácsa ez alkalommal bemutat, nem a római költészet fénykorában, az Augustusok

„KELET” TÁRCZÁJA.

Vasárnapi levelek

Pest, október 26.

Megint egy régi gárdáról emlékezünk. Nem egyszer olvassuk „ujdonságok” között, hogy ez meg az a régiség pusztulásnak indult. Ha ezt szabad „ujdonságnak” nevezi, nagyobb vakmerőséget mi sem követünk el, mikor a „legújabbaknak” szánt levelünket a „legrégibbeknek” szenteljük.

Az olyan nagy átalakulási időszakokban, a melyekben most élünk, a társadalmi élet minden körében képződik egy határvonal, mely a régit, a nyugalmost, a hivat elválasztja az újtol, a forrongótól, a tudást szomjuhozótól. Hogy kicsinyektől a nagyokat, vagy nagyoktól a kicsinyeket: ennek gondja farsztja ugyan büszkeségünket; de mégis csak utódainkra marad kiknek szemét nem fogja többé megvesztegetni a távlat csalódása, mely az előtérben állókat, a jelent a hátrábiaknak a régieknek rovására mutatja nagyoknak.

Nem arról az irodalmi gárdáról akarunk szólni, melynek élő tagjait közelebb mutatta be a „Kelet” tárczája, kik a maiaknál kevesebb lázzal, hanem mindenesetre több kitartással és tartósabb gyönyörűséggel munkálkodtak az épületen, mely befejezhetetlen és örökké épül, mint a goth templomok. Ismerjük közülök az öreg Fábian Gábort, Brassai bácsit, Kovács Pált, kik fehér hajuk korára is megtartották kedélyük ifjúságát és fiatal lelkesedésüket és

ezt a legnagyobb valószínűséggel irodalmi munkásságuknak köszönik. Nem így ma, midőn ugy látszik, mintha a muzsa első követelése attól, ki vele szövetkezni hivatottnak érzi magát, az volna, hogy unja meg a világot és áldozatává tenné gyermekeit, esküjével mérget csepegtetvén ajakukra.

Nem is arról a másíkról, a társasélet régi gárdájáról, melynek ha kidül egy-egy tagja, a lapok ugyanazon stereotyp szavakkal jelentik nyomdafestékszagú szomorkodásukat: „ismét fogyott egygyel a régi jó világ táblabírának száma.” Előttünk egy-egy ilyen név egész világát támasztja fel az emlékeknek, melyeknek központja szegény, boldogult öreg-apánk szigorú, de jóakaró, komoly: de szerető arca, melynek aggodalmát is enyhíti egy-egy vonása a lelki derűtségnek. Körötte rajzik a jellemzetes képek ama nagy száma, melyet még nem tett papírra senki, hogy egy boldog kor nyugalmaról beszéljenek a hányattatásra rendelt utódoknak; de hiába is kísértén meg valaki, mert alig tudná papírára varázsolni azt a tiszta verőfényt, mely ama letűnt világot beragyogta.

Nem ezekről akarunk szólni, hanem egy már-már alámerülő műveltségi irány utolsó mohikánjairól; egyre gyérülő számát már egy fajnév kalapja alá fogta a mi nemzedékünk. „Deákos embereknek” hívják őket, utócsapatát amaz erős hadsoroknak, melyek nem rakták le oly könnyen elcsüggedve fegyvereiket a sorssal vívott csatákban, mint a mások. Volt egy paizsuk, mely sok csapást feltartott: a klasszikus műveltség. Hellász és Róma irodalmának nagy mesterei maig játszásk a varázsló szerepét a világon; egy darabot loptak be a derült déli égből annak lelkébe, a ki szereti őket és

rint épen a magyar kiegyezés elismerése manifestálja legteljesebben Csehország önállóságát a felhatalmazási jogát. Az osztrák alkotmány elismerése, nézetük szerint, egyenlő lenne a cseh állásponttal való lemondással, s ezért Andrássy gróf kívánságait, melyekhez Beust gróf, ki saját követeléseiről egészen lemondott, a leghatározottabban visszautasíták. A császár-király azonban a cseh választékokat a nevezett értelemben követelte fogalmaztatni, s miután bizonyos, hogy a csehek reá az alkudozások megszakításával fognak válaszolni, a foederalismus megvalósítása, ez idő szerint, túlhaladt álláspontnak tekinthető.

Most a Hohenwarth-párt és a csehek dühök egész özönét Magyarországra s Andrássy grófra árasztják. Hohenwarth gróf említett lapja a magyar ministerelnököt a felségjogok magához ragadásával vádolja; hogy a magyar nemzetet minő diszes epithetonokkal illeti, azt elképzelhetik olvasóink. És mindezen düh, minde harag csak azért van, mert Andrássy grófnak volt elég esze és bátorsága Magyarországot alkotmányát, Magyarországot jövőjét védelmezni. A bécsi felhivatalos lap ma kiválja, hogy mire célzottak Hohenwarth gróf s a csehek tervei. „A foederalismus — mondja szó szerint a hivatalos lap — a dualismus legyőzése, az egységes öszmonarchia visszaállítása” lett volna. „A szláv lakosság kielégítése — mondja ugyane lap — a birodalom innenső felében (Austriában) természetes szükségképpéssel odaát (Magyarországon) is hasonló mozgalomra vezetett volna; helyesen vezetett, e mozgalom az ottani alkotmányviszonyok alkotmány-szerű megváltoztatására vitt volna; a foederativ Cislajthánianak és a foederativ Translajthánianak alig kellett volna a foederativ ösz-Austriához vezető lépést megtenni.” Csak ezen vallomásokból ismerjük még egész nagyságában ama veszélyt, mely Magyarország jelen alkotmányát s a kiegyezés művét fenyegette. Hohenwarth úr a cseh absolutistákkal nem is annyira a csehek kiengesztelésére, hanem Magyarország önállóságának elfojtására törekedett. Hazánk ellen folyt Bécsben és Prágában az összeesküvés, melyet Andrássy gróf szerencsére ideje korán leplezett és ártalmatlanná tön.

idejében, hanem Vespasian alatt élt és a Sybilla könyveinek őrzésével megbízott papirend tagja volt. A hősköltemény tárgya ama híres colchisi expeditio, melyet annyi görög és római költő megénekelt; de kiket a lefordított „Argonauticon” hatásával és műbecsével egyként háttérbe szorított. A mese tehát a görög mythos egy egyszerű eseménye, formája elárulja az alexandriai iskola hívének mesterkezét, folyama változatos és mégis egyirányú, epizodjai költői és a főtárggyal összefüggők, nyelve mivelt és sikamlóságok híján levő, kifejezései tömörek és erőteljesek, különösen pedig jellemrajzai olyanok, hogy olvasásakor nem ritkán homéri szellő lengedezését érezzük. Egy nemesb ítézés, Humboldt mondja, hogy az épószban nem szükséges a főeseménynek végigfolyása.

E nézetet illusztrálja az „Argonauticon”, mely nyolc könyvével csonka mű. (Hogy be volt-e fejezve, vagy belehalt mestere az ez időszert alig dönthető el. Legbuzgóbb olvasója, magyar-ajója és kiadója volt Valeriusnak Bononiai Pius, ki az „Argonauticon” ki is egészítette tíz énekre és így adta ki 1519-ben. Érdekes rá nézve az a körülmény, hogy a kiadás a corvina-könyvtár egy kódexnek nyomán történt, melyet Piusnak az akkori könyvtárnok Ugoletti Tádé kölcsön adott. A mi már az első könyvből közölt mutatványt illeti, arról csak dicsérrel emlékezhetünk meg. Nyelve minden sorában arról tanuskodik, hogy Fábian nem vesztette el erejét és emelkedni tud, a hol eredetije elragadja.

A Kisfaludy-társaság is a héten tartott ülést. Dux Adolf foglalt rajta széklet egy derék értekezéssel, mely a darwinismus viszonyát tárgyalja amúvészetekhez, melyeknek jövőjét nem félti az új világnézet terjedésétől. El-

Hogy ezek után Austriában mi fog történni, azt csak az Uristen tudja. Hir szerint Auersperg Adolf herceg elnökléte alatt átmeneti ministerium fog alakittatni, mely a jelen alkotmány alapján megkísértendi legalább a csehek egy részével, a nagybirtokosokkal kiegyezkedni. Különben Andrássy Gyula, ki tegnap Budáról Terebesre utazott, a napokban Bécsbe visszatér s csak akkor fogunk a válság teljes befejeztéhez s az új kormány kinevezéséhez érni. Hohenwarth gróf valószínűleg egy ideig még a cabinet élén marad.

Országgyűlés.

Pest, október 24.

— A pénzügyi bizottság mai ülésében a közlekedési minister költségvetése került először tárgyalás alá. Központi igazgatásra 371,130 frt. van előirányozva. A bizottság a következő észrevételeket, illetőleg törléseket tette e czimnél. A vasúti és hajózási biztosok tervezett szaporítását függőben hagyta, a minisztertől nyerendő bővebb felvilágosításig. A segédhivatalok igazgató, aligazgató és segédsemmélyzet lakbéréit a múlt évi összegben állapította meg. A tiszaszabályozásnál alkalmazott, s a központi személyzet közé felvett számtiszteket a bizottság innen törölte. A vasutbiztosítási számvétség költségeire előirányzott 25,560 forint helyett 25,410 forint szavaztatott meg. A törlés az illető lakberek a múlt évi összegekre lett leszállításból ered. A vasúti kormánybiztosok részére előirányzott 13,600 frt. változatlanul fogadtatott el. A temesvári hadparancsuoknál az építészeti osztály költségeit a bizottság általánypól megszavazta az előirányzott 11,037 frt. A bizottság azon véleményre fogja e czimre is a háznak előterjeszténi, melyet a határvízvidék költségeire nézve általában megállapított. Az államépítészeti hivatalok szükségletére 373,409 ft irányoztatott elő. A bizottság a felügyelők szaporítását és pedig az országnak 9 kerületre történt felosztása mellett nem szavazta meg, hanem a felügyelőknek 71-re megállapított eddigi számát véli megtartandónak. miután az utárlózat és utkezelés rendszerének törvény által szabályozása előtt, a személyzet szaporítását nem találta indokoltnak. A bizottság holnap folytatja tárgyalásait. A délutáni ülésekben, mint értesülünk, csak a jegyzőkönyv hitelesítése fog mindig megtörténni, hogy a délelőtti ülésre meghatározott idő egészen a tárgyalásokra felhasználhatassék.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, oct. 28.

(s.) A z angol sajtó igen reservált állást szorított elfoglalni kezdetben minden kérdésével, minden eseménnyel szemben. S mind-

vont fejtegetéseiben sokkal gazdagabb eszmékben ez értekezés, semhogy szűk terükhöz mért kivonatban ohahtanók bemutatni. Utána Bartalus tett jelentést magyar népdalgyjűtési munkálkodásáról. A folyó ügyek közül legérdekesebb, hogy ez ülésen fogadták el az utolsó shaksperei darabot „Cymbelinet” Rákosi Jenő fordításában.

Sincerus.

József császár első házassága.

A ki meg fordult valaha a kapucinusok bécsi templomának sirboltjában, mely az uralkodó család elhunyt tagjainak nyugalomát őrizné ha naponta a kíváncsi látogatók százának léptei és a magyar-azó barát egyhangu historiája nem vernék fel csöndjét: emlékezni fog bizonyosan egy vaskoporsóra, melynek oldalát egy feltűnő kifejezésű női arc domborképe ékesíti. Addig is, míg a távol beszélgető páter odaérkezik, hogy elmondja ezerszer ismert történetét amaz egyszerűségéről szembenűnő koporsónak és szomszédjában annak a másikkak lakójáról, melyről mi emlékeztünk, alig lehet valakik kétségben az iránt, hogy az olasz föld leánya volt, ki nyugodalmat a távoli zugban talált. Az éles arcú, nagy szemek, magas homlok, borongó kifejezés az első pillanatban elárulják ezt. A felvilágosítás, melyet a magyar-azótól e szűk lakok lakóiról nyerünk, megerősít bennünk abban a véleményünkben, melyet egy néma érzélap betűtlen lapjáról olvastunk. A síma, disználküli koporsó lakója „József császár, ki életének csak utolsó pillanataiban határozta rá magát, hogy fejedelmi környezetben töltse el azt az időt, melyet porhüvelyének engedett a végzet. A másiké „a császár első ne-

addig, míg jobban nem élte bele magát, vagy egészen semleges, vagy épen hallgat. Így történt a bukott császárság ügyével is. Eleinte még plane inkább a sedani hős felé fordult az angol lapok egy részének részvéte, más része egyszerűen regisztrálta az eseményeket. Utóbbi időben kezdett azonban határozott álláspontot elfoglalni s mind sürűbbek lettek a Napoleonisták és trónvisszaszerzési üzemleik ellen emelkedett hangok. Most főleg az a párbeszéd foglalkoztatja az angol lapokat, mely Napoleon excsászár és a „Times” egyik levelezője között folyt. Napoleon ez alkalommal igen nagy bizalommal szolt ügyéről, s ama meggyőződést fejezte ki, hogy csak a francia nép plebisituma foszthatja meg őt souverainitásától. A „Times” Napoleon kijelentéseinek egy vezércziket szentel legközelebbi számában, és nem a leggyengédebben bánik el a szomorú emlékü sedani hőssel.

„Napoleon csillaga — mondja többek között az irányadó angol lap — ép úgy letint, mint a Bourbonoké vagy Orleansoké. Mert teljesen mások a viszonyok Franciaországban, mint az előbbi plebisitumok alkalmával. Az excsászárnak egyebiránt joga sincs a plebisitumot úgy tüntetni föl, mint Franciaország legfőbb törvényét. Történelmi fejlődésénél s a népakaratnál fogva Franciaországnak csak egy képviselői alkotmányra van igénye. A plebisitum nem törvényes és mint kivétel nem jogosult. Egyebiránt esztelenség, ha a császár azt állítja, hogy ővé Franciaország nemzetgazdasági fölvirágzásának érdeme, és ha a háboru indokait magáról el akarja hárítani, s a francziákra tolni. A francia nép ohaajt nehezen puhatolhatók ki, azonban hogy ezen ohaajok nem céloznak egy bonapartista restaurációra, az leginkább kiviláglik azon siralmas fogadtatásból, melyben Napoleon herceg részesült Corsica fővárosában. Ajaccio 10,000 lakója közül alig 150—200 fogadta a herceget, és ezek is csak valószínűleg kíváncsiságból jelentek meg. A bonapartismus ezen előtérbe lépése a „Times” szerint azon jó oldallal bír mégis, hogy föl fogja frisíteni a francia nép gyűlöletét és megvetését a gyalázatosan bukott francia kormány iránt.”

A bonapartista izgatásokra vonatkozólag a kölni lapnak következőket írják Párisból:

Párisban a bonapartista mozgalom székhelye a Boissy-utca egyik házában van, hol Fleury tábornok lakik. Onnét küldetnek szét ama röpiratok, melyek a kaszányák lakóinak s a parasztoznak vannak szánva. Kiváló figyelmet fordítottak a bonapartista ügynők az azon laktanyára, melyben az egykori városi gárda (gardes municipaux) van elszállásolva. Az a főügynök, ki e laktanyában propagandát csinál, fanatikus bonapartista érzelmű egyén, ki arczára nézve némileg hasonlít az ex-császár, és a katonák körében már régebbi idő óta ismeretes. A vidékre küldött bonapartista ügynők közül egy senator fia is van. Ezen ember a volt hivatalnokok és nyugdíjazott tisztek

je parmai Izabella. Egyik érdekesebb alakja a történetnek, mint a másik, és viszonyuk a mily rövid a boldogan töltött napok számára, époly gazdag azokban az érzelmekben, az emberi léleknek amaz emelkedésében, melyet mindig kételkedve emlegetünk, midőn koronás főkiról van szó, kiknek belső életét sokkal inkább uralja a viszonyok kényszersé, mint más, közönséges halandóké. E házasság történetét közelebb irta e Arndt, a Habsburgok mult századi történetének avatott buvára. Tárgya és adatai egyként oly érdekesek, hogy szolgálót vélünk tenni olvasóinknak, midőn e rövid történeti tanulmányt megismertetjük.

József császár kétszer házasodott; első házassága boldog volt, a másik szerencsétlen. Még nem töltötte be huszadik évét, mikor először nősült; ifjú, szép, tehetségekkel gazdagon megáldott, erős és egészséges volt. Szíve még nem érzett szerelmet és az élet örömeit nem élvezte más fejedelmi sarjak módjára. Idejekorán. Egyedüliségben és egyhanguan folytak napjai családjá körében, vagy tanulmányai mellett. Tudvalevőleg Mária Terézia házi élete szeretete férje és gyermekei iránt, a bensőség és szívélyesség, mely közöttük uralkodott, nem kevesebb csodálkozás tárgya volt, mint uralkodói képessége. József császár folytonosan, még ifjúságában is nagyon tartózkodolag viselte magát a szépnem iránt; akárhányan állították, hogy teljesen érzéketlen a női bájakra. Mikor eljegyzése parmai Izabellával köztudomásra jutott Bécsben, sokan gondolkodtak úgy, hogy rá nézve terhes lesza házasság, mert nem szenvedheti az asszonyokat. Azonban csalódtak.

Izabella főhercegnőben meg volt minden tulajdon, a mi a férfi szívet le bírja bilincselni. Szeretetremlő volt, szellemes és szép, valódi típusa dél leányainak: szemei fénylők, feketék,

körében izgat. A bonapartista ágensek által tarkább tarkább hírek terjesztettek, és vidéken, sajnos, még igen könnyen hívők az emberek. Ezen hírek közé tartozik azon ostromba koholmány is, hogy III. Napoleon trónralépése után Németország azonnal viszsza fogja adni Franciaországnak Elzász-Lotharingiát.

A francia kormány, mint már tegnap említettük, a tengerparti megyékben elővigyázati rendszabályokhoz nyult, nehogy készenlétlenül lepossék meg egy eshetőleges bonapartista puts által. Az északi francia megyékben a hangulat kezd izgatottá válni, miről az ottani lapok nyilatkozatai élénken tanuskodnak. Az „Echo du Nord” például így ír:

„Lille városban és más helyeken sajátságos dolgok történnek, és okunk van kijelenteni, hogy daczára az általános szavazati jog háromszoros nyilvánulásának, a bonapartista üzemlek soha sem voltak oly élénkek és fenyegetők, mint jelenleg. Lille igen fontos hely, melynek megszerzése igen kitűnő hadműveleti alapot képezhetne egy bonapartista pronciamentóra nézve. A mit állítunk, az korántsem pusztá sensationshir. Nem hallomás után írunk, hanem tények után, melyek ismeretesek előttünk.”

Franciaország déli részében határozottan bonapartista-ellenes a hangulat, a mi kitűnik azon felette barátságtalan fogadtatásból is, melyben a vörös herceg utazása alkalmával részesült. Grenoble mellett, Tullius nevű állomáson, az utazók odaléptek a herceg kocsiához, szitkok- és átkokkal illetvén őt. A herceg fölötté halvány volt. Valence városban a hatóságok elővigyázati intézkedéseket tettek, mert attól tartottak, hogy a herceg ellen tettlegességekre fog kerülni a dolog. A herceget négy corsikai ember kísérté, a kik testőrei gyanánt szerepeltek, s a kik olasz nyelven lármásan szitkozódtak Franciaországnak s a nemzetgyűlés ellen. Rouher úr, az egykori „vice-császár”, ki szintén Corsikába készült, föl hagyott e tervével. Ezen egykori bonapartista korifeusnak köztudomáslag nem erénye a bátorság.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Posten, october 28. 10 ó. — p. d. e.
Érkezett: oct. 28. 10 ó. 45 p. d. e.

Andrássy ma Terebesről Pestre érkezett; Bécsbe utazása még bizonytalan, noha valószínű.

Tegnap a Hohenwarth cabinet a császár elnökléte alatt utolsó tanácskozást tartott; demissió elfogadtatott; a ministerek maradnak, míg utódot kapnak.

A cseh pártvezérek még Bécsben vannak. A cseh lapok példátlan gorbombán támadják meg Andrássyt.

haja sötét, arczkifejezése mély, de életteljes. Gazdag természeti adományai gondos kiképzésben részesültek; alapos ismeretei voltak, csinosan festett, több hangszert játszott, különös szerencsével a hegedűt és lázas buzgalommal igyekezett folyton tökéletesíteni magát. De valami mély, megmagyarázhatatlan melabú ömlött el egész lényén. Sohasem látta senki mosolyogni; teljesen hiányzott nála az ifjuság derűsége és vidám frissessége. Még évei virágában, mielőtt férjhez ment volna, szakadatlanul azzal a gondolattal foglalkozott, hogy korán meg fog halni. Környezetének minden törekvése távol tartani tőle e gondolatot, a mulatságok, melyeket csupán ebből a czélból rendeztek, mind nem segítettek. Az osztrák követnek, ki a császár és császárné nevében József főherceg számára kérőül érkezett Parmába, hiteles tudósítások szerint következőleg válaszolt: „Nagyon hizeleg nekem a kitüntetés, melyben ő császári felségük Európá több hercegnője felett részesitenek, midőn a legidősebb fiuk nejevé választottak s érdemeim és várakozásaim feletti összeköttetést ajánljanak. Azonban úgy gondolom, hogy fáradozásuk teljesen eredménytelen lesz, miután meg vagyok győződve, hogy nagyon rövid ideig fogok élni arra nézve, hogy a házasságomhoz kapcsolt reményeket betöltssem.” Daczára a hercegnő e nyilatkozatának az eljegyzés megtörtént. Némelyek azt gondolták, ájtatosság, mások, hogy szerelem a menyasszony melabujának oka, ki valódi vágygyal csüngött a gondolat, lemondani a világról és felöltöni a fátylat. Ezt az ohajtást különböző okokból származtatták; az egyik égi, a másik földi szerelmet emlegetett. Bécsben ez időtájt azt is tudni akarták, hogy szívet mátkasága előtt rég elajándékozta, azonban szerelmi boldogsága áldozatul esett az államérdekeknek; de hogy szerelmének barátja kicsoda, senkinek sejté. (Vége köv.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, október 28.

— **Pauler miniszter** elnöklelt alatt egy szemberekből álló bizottság az életbe léptetendő országos közoktatási tanács szervezete és eljárásai rendje felett tanácskozási megkezdte. Az élénk vita folyamán két kérdés merült fel, vajjon a felállítandó tanács csak véleményező testület legyen-e, avagy kezdeményezési joggal bírjon-e; az elhatározás az utóbbi értelemben dől el, mely nézethez a miniszter hajlott. Hogy az intézmény törvény által vagy kormányi intézkedés útján állapíttassék-e meg, eldöntése a következő ülésre halasztott. Az eszmecserében leginkább résztvettek Horváth Mihály püspök, Kautz Gyula, Toldy Ferenc, Stoczek, Tanárky, Mészáros, Hegedűs, Szentiványi, Szász Károly.

— **Gräff erdélyi honvédtábornok** altábornaggyá fog előléptetni. A novemberi nagy honvédségi avancementre vonatkozó előterjesztések már elkészültek, s ő felségéhez már elküldtek legfelsőbb megerősítés végett. Az előléptetésnél minden jogos igény figyelembe vétetett, s ki fog elégitteni. A tetteles állományban mintegy hat ezredesi, ugyanannyi őrnagy, a gyalogság kétféle állományában s a lovasságnál együttvéve pedig mintegy száz törzs, s más tiszt elöléptetés lőn ő felségéhez felterjesztve. Az ő felsége személye mellett felállítandó honvéd adjutántúra ügyében az alkudozások kedvezően haladnak elő.

— **A pesti magyar fegyvergyárban** a Werndlfele rendszer szerint készített puskákkal a próba lövések már megtörténtek, s eddig 90.000 db puskát, mint tökéletesen jó, a fegyvertárba beszállították.

— **Benedek tábornagy** haláláról terjesztett hírt a bécsi lapok megczáfolták.

— **A chicagói** leégették felségelése érdekében több pesti nagy lap szerkesztőse az emberbarátok áldozatkészségéhez fordul, s az „Ellenőr” az aláírást 30 fittal meg is kezdte. A gyűjtéssel Kolozsvárt, mint értesülünk, Mátrai Ernő bizatott meg, azonban a hozzájuk érkező összegeket mi is szívesen elfogadjuk, s rendeltetési helyére eljuttatjuk.

— **B. Szolnakegyében,** Magyar-Láposon s Bethlenben államközlésben népiskolák fognak felállítani. — Az építéshoz szükséges munkát a megye szolgáltatja.

— **A csik-szent-domokosi társulat**nak balái részvényjait Nendvich vaskereskedő s Kádebó pénzváltó N.-Szebenből vették meg, 220.000 frton.

— **Bömbes Gyula** Szerdahelyszék képviselője f. hó 20-án választói közt megjelent, az országgyűlés működéséről számolt. Tetszéssel fogadott beszédében kiemelte, hogy a még szükségdől reformok létrejöttét a kiegyezkedési alap az ellenzék által történt folytonos előtérbe állítása hátráltatta. — Hangsúlyozta a Deák-pártnak további fennmaradása szükségességét. — A beszéd után következett lakomán poharak ültettek ő felségeért, Deák Ferenczért s több kitűnőségért.

— **Dr. Mór Győző** a szebeni jogacadémia tanára, a prágai egyetemhez rendes tanárrá nevezetett ki.

— **Kanári madarakban** nem lesz hiány. — Mint a „Wanderer” írja, folyó hó 23-án 460 darabból álló szállítmány érkezett Prágába, melyet egy madár kereskedő Magyarországra, Moldva- és Oláhországra szállít.

— **Pauliné** asszony még a tél folytán bemutatja magát Kolozsvárt egy-két szerepben.

— **Oesvay Ferencz**, legfőbb ítélőszéki bíró, és Moga Demeter, a marosvásárhelyi ítélőtábla tanács-elnöke, városunkban mulatnak.

— **Jellemző**, hogy a Magyar Polgár mellett az Ellenőr is újságolja Szilágyi Dezső visszalépését a fehérvári követjelöltségről, — a Pesti Napló pedig Sz. D. fölhatalmazása folytán kinyilatkoztatja, hogy az egész hír teljese n alaptalan. E kortesfogás legjobban bizonyítja, hogy mily Hohenwarthul állhat Pap Miklós követségének dolga, midőn ily hírek terjesztésére szorult.

— **A belügyminiszter** mindjárt az új ülészek kezdetén előterjeszti a házban a fővárosok rendezéséről szóló trjavaslatot; a választási törvény is már annyira készen van, hogy csak a király előleges helybenhagyása kell, hogy a ház elé terjesztessék; ennek tárgyalása azonban aligha ez évben már megeshetik.

— **A kolozsvári nemzeti színház** multjából egy érdekes epizódot közöl az „Erdély” utóbbi száma. A versengést írja le, mely 1839-ben színházunknál a feltűnő Lendvai Latkócziné és Dérnyé pártjai közt támadt, s melynek kitörésére a Lendvainé pártján álló Veress Józsefnek Mátrai Gábor a „H o n m ű v é s z”-ében megjelent cikke adott alkalmat. A közönség két pártja nagy demonstrációkat csapott kegyencei mellett. Az egyik rész Dérnyét zajosn éljenzte, megfáklyászenészte, a más Lendvainé és a Honművész kritikusai mellett

rendezett ovatiokat. Az irodalom is viszhangozt adott a vitára. A kolozsvári „Nemzeti Társalkodó”-ban Világi Antal Dérnyé mellett tört ládsát, az Atheneum meg külön mellékletben felett Világának egy „Ládszatórés Világi Antallal Lendvainé mellett” feliratu cikkben. Dérnyé visszavonulása vetett a hozzászólásoknak véget. Az „Erdély” ez érdekes közleményéhez megemlítjük, hogy Világi Antal nem más, mint Brassai Sámuel ma is élő veteránunk, ki egykoron nagy előszeretettel forgatta a színjáratú tollat s ugyancsak Lendvainéval szemben első emelte ki az akkor kezdő (Jókainé) Laborfalvi Róza tehetségeit. Jókainé még ma is kegyelettel emlékszik az első méltányló kritikusról, kinek cikke „Polemia Lendvainé és Laborfalvi Róza ügyében” ma is olvasható a „Nemzeti Társalkodó”-ban.

— **Lyka Dömötör** Athanáz a napokban elhunyt pesti házi ur és földbirtokos, a pesti görög oláh templomnak 500 frtot, a pesti vakok intézetének 3000 frt, a m. tud. académiának 300 frtot, a pesti nőegyletnek 100 frt, a görög oláh kórház alapnak Pesten 500 frtot, a Rokus kórháznak 200 frt. bősödőnek 100 frt, lelenczháznak 200 frt, a váci siketnéma intézetnek 100 frt, a debreczeni szegény ápolának 100 frtot, több bel és külföldi intézeteknek, és görög templomoknak pedig még sok rendbeli összeget hagyományozott.

— **A „Nők Lapja”** szerkesztését Berecz Antal ismert természetűsége vette át. Tapintatos keze mindjárt az általa szerkesztett első számon meglátja, s a hasznos mellett a mulattatóról is gondoskodva van.

— **A kir. törvényszéki** ülnökök jegyzők, s kezelési hivatalnokok kinevezése dec. elején megy véghez, s az új bíróságok az új évvel kezdik meg működésüket.

— **A lévai temetőben** nyugvó honvédek síremlékét, e hó 22-én leplezték le ünnepélyesen. Több mint kétszáz honvéd gyűltek ott kik a n.-sarlói csatában kapott sebökben haláltak meg.

— **A Viktoria** biztosító társaság igazgatósága, a kolozs-dobokamegyei néptanító nov. 2-4 tartandó alakító gyűlésének segélyezésére tegnap 25 o. é. forintot kézbesített, a szervező albizottság egyik elnökének. Eljen!

— **A Darmstadti színház** a falakat s a kölcsönöket kivéve egészen leégett. A Schwedlerfele híres decoratiók nagyobb részint elpusztultak; az instrumentumokat s a partitúrákat megmentették. A tűz a gázlángok meggyújtása alkalmával jött létre. A lámpagyújtót nem találják, hihetőleg oda égett.

— **Egy új Abailard.** Teregovinában a határörvidéken hajmeresztő tény folyt le. Z. katonasorvos egy idő óta az ott lakó B. kereskedő nevével viszonyban élt, mely közbeszéd tárgya lett. A leír egy ideig hallgatag türe ezt, sőt az orvost házához gyakran vendégül is hívta. F. hó 16-án színteg Karánsbeszre utazott és délben 12 órakor, midőn neje az orvossal együtt volt, a mellék-szobából két felfogadott határral előtört, az orvos kezét megkötve ruhát lépte, s mellére hágyván, egy revolverrel fejét véresen megsebzé s egy harapfogóval mutatóját és hüvelyke körmeit addig csipkedé, míg az orvos bevallá, hogy szerelmi viszonyban élt nejevel. Most kést vett elő s a szerencsétlent oly módon mint a törökök előbb a hárem szolgáit, megcsontkita, és meztelenül az utcára lökte. Egy emberszerető szomszéd vendéglős magához fogadta és ápolás alá vette a szerencsétlen orvost. A kereskedő nyilvános erőszak vádjá folytán azonnal befogott.

— **Mily imádság kísérté a szerb fejedelmet!** A belgradi félhivatalos „Jedinstvo” lapja élén a belgradi metropolitánus Milan fejedelem utrakelése előtt a székesegyházban hozzá intézett beszédét hozza. Kivonatilag a következőképp hangzik: A kiországokat és népeket lát, bölcsességét és ismeretét gyarapítja. Te is fejedelem, messzi utra kelsz, hogy rokonmenzétünket lásd, s Szerbia védője, a keleti vallású Sándor császár előtt meghajtsd magad. Az ismeretségek barátságát szűl. Ezért néped kedvesen veszi, hogy elhatározd magadban személyesen ismerkedni meg Nemzeted jövőjével, a nevezetes orosz csárral, kinek barátságának neked is, népednek is nagy hasznára és előnyére válik.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar jegybank-ügy.

(Második közlemény.)

VI.

(K. L.) Jóllehet a valutának csak rendezése, de nem helyreállítását tettük függővé egy jegybank állithatását, mindazáltal alkalmat vesszünk magára a helyreállítás proessusára annyi megjegyzést hozni, mennyit a lehetőség kiderítése mellett, azon bizalmat kell hogy felköltsé, miszerint a magyar bankjegyek a valuta teljes helyreállításig is biztosan számíthat a nagy közönség bizalmára.

A valuta helyreállításának, az osztrák bank szempontjából tekintve, akadályára van a f. évi sept. végén 1, 5 és 50 frtkban kibocsátott 363.201.452 frtot tevő államjegy, midőn az 1867. XV. törvénycikkely által közönsnek 312 millió államjegy és váltópénz ismertetett el, — akadályára van azon 80 millió törlesztési kellese, melyet a bank az államnak kölcsön adott, de a melynek közössége magyar részről még eddig el nem ismertetett: e két összeg törlesztésétől teszi a bank függővé érzéketése megkezdését.

Meglehető két összeg. De ha számításva vesszük, hogy ma az osztrák államdísság 2639 1/2 millió frt. miért évenként ezüstben is papírban 105 1/2 millió kamatot fizet: egyszerűleg csak azt mondhatjuk reá, hogy ha már van 2 1/2 milliárd adósságunk, most a midőn a francziák pár év alatt 10 milliárd francot, agiókkal számítva tehát 5 milliárd frtot izzadnak ki, valutánk helyreállításáért 400 milliót még felvenni, semmi különös.

Sőt nem is kell felvenni, mert azon nézetet, hogy ezen két összeg törlesztessék, illetőleg hogy e két összeget tevő bankjegyek a forgalomból kivéttessék, nem oszthatjuk, mivel bátran ki lehet mondani, hogy a birodalom nevedő vállalkozási szelleme a bank jegyeivel magát fedezve nem látja, s hogy csaknem az egész mostani jegymenyiségre szükségünk van. Nem törleszteni, hanem fundálni kellelven az államjegyeket, a valuta helyreállítás tehát nem 400 illetőleg 392 millióval nevelné az állam adósságot, hanem a fundálásra megkívántató 100 ezüst millióval.

Ezen szám egyszerre feltűnteti, hogy a 80 millió bankkövetelés számításon kívül hagyott, mint olyan, melynek fundálásáról a dolgok rendje gondoskodik. Mint tudva van, az angol banknak 144 millió frt. fundatlatlan jegye van forgalomban, vagyis annyival tartoznak az állam a bankjegy forgalomnak. Ilyen természetű Ausztria 80 millió adóssága a bankjegy forgalommal szemben, s hogy Angliában és Ausztriában e két összeg az adóalappal szintén fundáltnak tekinthető, arra nézt csak annyit jegyzünk meg, hogy miután a házakon 20, a földön 16% adója van az államnak, a ház 1/2-de, s a föld 1/6-da nem a miénk, hanem az államé, s miután az állam kimondja, hogy az adóalapra kibocsátott bankjegyet pénztárai elfogadják, a jegyeket vagyis a bank fundatióján túl járó bankjegyeket a közönség telyesen fundáltnak tudja tekinteni.

Nem oly chimaera tehát a valuta helyreállítás, mint az érdekelték elhitetni szeretik, s miután nem oly lehetetlenség, igazat kérünk magunknak abban, hogy a bank érzéketésének megtagadása, még nem állítja helyre a dolgok rendjét, az ár hosszú időn át nem száll a dolog értékére, az ezüst becsé csak nagy időn át fog elismertetni. Mivel annyit kívántunk mondani, hogy a míg a politikai helyzetbeni bizalom gyökeret nem ver, ha a valutát, az érzéketést előbb állítjuk helyre, meghozzuk a nagy áldozatot, de azért az eredmény a hozott áldozatnak legtávolabb se fog megfelelni.

A pénz mikép a lelkiismeret érzékeny, nem tűri az erőszakot. A töké bizalmát kioroszakolni nem lehet, s miután bizalmát könnyen veszti, de nehezen nyeri vissza — miután a valuta provisorium adásvevési viszonyunkba mélyen beélté magát: a valuta helyreállításának balzsamát első sorban az időtől s csak második sorban kell nagy financz-operatiótól remélnünk. Ki van számítva, hogy a franczia bankhoz 24.000 darab 1000 francos bankjegyből 24 drb., s 25.000 darab 500 francos jegyből már 65 drb. bankjegy az mi soha vissza nem kerül: ha a nagy töké annyire gondos, s minél kisebb e töké, annyival gondatlanabb vagy is bizalmasabb: nálunk hol a jegyek egy frtig mennek le, a kis jegybirtokosok gondatlanságának aránya telyes kölcsönt szolgáltat arra, hogy a nagy közönség, még ha patriotismusára nem számíthatunk is, egy jókora tömeg bank illetőleg államjegyeknek maga meghozza a fundatiót.

Gabona ár Kolozsvárt oct. 26.

(Alsó a. mérő, középar.)

Tisztabúza 5 frt. 76 kr. Elegybúza 4 frt. 58 kr. Rozs 3 frt. 98 kr. Arpa — frt. — kr. Zab 2 frt. 10 kr. Törökbúza 4 frt. — kr. Pityóka 1 frt. 80 kr. Marhahús fontja 20 kr. Üzlet. A beszterezeti piac árai oct. 12.1 alsó ausz. mérő. Búza 5 ft 90 kr., elegybúza 4 ft 80 k. rozs 4 ft 90 kr. a kukorice — ft — kr. Zab 1 ft 80 kr. pityóka ft — kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egy icze disznózsir — kr. Egy icze borsó — kr, lenese, iczeje — kr. paszuly, iczeje — kr. Egy mázsa kenyérliszt — frt. Egy font marhahús 18. Egy mázsa széna 2 frt — kr. Egy öl tüzi-fa kemény 8 ft — kr. Mezei napi munkabér 60 kr.

A gy-fehérvári piac árai october 25-én 1 ausz. mérő tisztabúza 6 ft 20 kr. rozs 5 ft 10 k. elegybúza 3 ft 90 k. zab 2 ft — kr. Széna 1 ft. 70 k. Egy öl fa 36 hüv. hosszú 12 frt 50 kr. Marhahús fontja 16 kr. Konyhaliszt 12 kr. Borsó mérője — ft 24 kr., lenese 4 frt 24 kr. paszuly — ft 12 kr.

Távíratl tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Okt. 27-én 5% Metalliques 100 frt 57.65
Kamat —. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt. 67.80 1860. Kölcsön 99.20. Bankrészevény. 771. Hitelintézeti részvények 287. frt. 293.60. London 11 ft. st. 118.15 frt. 20 kr. Ezüst 117.75 Cs. kir. arany 5.69. — Napoleonör 9.41.

Urbéri kötvények: Magyarországi 79.80. Temesi 78. —. Erdélyi 74.50 Horvátországi 68.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

A közönség köréből. *)

Egy szó a kath. commissióhoz.

A Magyar Polgár 244-dik és a Kelet 247-ik számában olvasom azt az egybehangzó hírt, hogy a r. kath. lyceum nyomdáját a m. t. commissió 10 évre haszonbérbe adta évi kétezer forintért.

Nagy helyesléssel veheti minden katolikus, hogy a m. t. commissió az eddigi házi kezelés helyett — mely nem hogy hasznot hajtott volna a tulajdonos alapnak, sőt évenként tetemes ráfizetést nyelt el — a haszonbéri rendszert alapítá meg s ez által minden körülmények között jövedelmet biztosít az oly tetemes költségekkel ujon berendezett nyomda után. Mind egyházunk méltósága azt igényli, hogy lyceumunk nyomdája semmi tekintetben mögötte ne álljon más ilyenmü vállalatoknak; mind pedig maga az alap, mely a remélhető jövedelem által gyarapszik, oly szent célokra fordíttatik, hogy annak emelkedése örömmel tölti el egyházunk minden igaz fiának szívét.

Elismeréssel vagyunk tehát a m. t. commissió elve megállapodása iránt, de nem tehetjük, hogy önkénytelenül feltétele megjegyzéseinket elnyomjuk a kiadási módozatot illetőleg. Mindenki, a ki csak közlőrl látta valaha nyomdánk épületét, beláthatja, hogy maga a ház behajthat évenként kétezer forintot, miután a nyomda földszint van elhelyezve, az egész omelet pedig kiadható lakásul szolgál most is; ha ehhez vesszük még a tetemes befektetéseket, melyeket a tulajdonos alap eddig a gazdag, mondhatni pazar fölszerelésre bétükre, sajtókra, simító-présekre sat. tón: hol van akkor csak félpercentje is a befektetett tőkének a 2000 frtnyi évi haszonbér által megfizetve?

Szerény nézetünk szerint a m. t. commissiónak nyílt csödületet kell vala hirdetnie s aligha csalódunk, ha hisszük, hogy ez esetben legalább is két annyi jövedelmet lehetett volna biztosítani.

Második megjegyzésünk a bér-szerződési idő feltűnőleg hosszú tartamát illeti. Ipar és kereskedelmi viszonyaink mai gyors fejlődése mellett alig számíthat valamely ipar-ág csak egy évi biztos megállapodásra is, annál kevésbé hosszabb, vagy éven tíz évi állandóságra. Ha 1872-ben, tegyük föl, csak 2000 frtot ér nyomdánk évi jövedelme: folytonosan emelkedő forgalmunk, piacunk népesedése már egy év alatt megkétszerezheti annak értékét.

Nem tudjuk, mennyi hitelt érdemelnek az érintett hírlapi tudósítások, de ha csakis 2000 frtért és, ha egész 10 évre adta a m. t. commissió haszonbérbe nyomdánkat: az esetben ép oly kevésbé választotta a lehető legelőnyösebb módozatot, mint nem akkor, midőn a Fiscus-épületet harmincz évi haszonbérbe adta ki.

Már pedig az adott körülmények közt mindig a legelőnyösebbet kell mind a közalapot kezelő testületnek választania.

Dixi et salvavi animam meam. — quia amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.

Íram Kolozsvárt, 1871. oct. 27-én.

Egy katolikus

*) A közérdekű fölszólalásoknak szánt a rova alatti közleményekért csupán a sajtóhatóság iránt vállalt felelősséget a Szerk

Nyiltér*)

Idegenek névjegyzéke

Biasini szállodájában Kolozsvárt, oct. 26.

Dániel Gábor, királybíró. M.-Vásárhelyről. Pálfi Dezső, birtokos, M.-Vásárhelyről. Pinczer István, gyógyszerész, Bellenből. Szolnai Mihály, N. Bányáról. Gyallai Sándor, birtokos, Pestről. Spigler Anton, főhadnagy, Dézsről. Tolretler József, cs. kir. főhadnagy, Dézsről. Rudolf Ditrík, kereskedő, Tordáról. Fridman Herman, M.-Vásárhelyről. Minetti Adolfo, vas-uti vállalkozó, Tirolból. Padua Angelo, gépész, Pestről. Hermán Károly, mérnök, Szatmárról. Peterdi Elek, birtokos, N.-Váradról. Szathmári Albert, joggyakornok, Pestről. Horváth Árpád, birtokos, Debreczenből. Istváni Gábor, birtokos, Csikból. Kovács Lőrincz, hivatalnok, Pestről.

*) E rovat alatt közöltétek csupán a sajtó. ság irányában vállalt felelősséget a Szerk

HIVATALOS.

Sz. 3820. 1871.

(360)

(3-3)

Árlejtési hirdetmény.

Belső-Szolnokmegyében a Galgó m.-láposi útvonalon Macskamezőnél a Lápos folyón, és a Dánpatáki patakon tervezett két hid felállítására nyilvános árlejtés útján vállalkozónak adatik át.

A Lápos folyón építendő 30 öl hosszú hid kiállítása árául . . . 8892 frt 11 kr.
A Dánpatáki patakon építendő 5 öl hosszú hid kiállítása árául pedig . . . 980 frt 99 kr.

Összesen: . . . 9873 frt 10 kr.

állítatott meg.

Mintán a folyó évi szeptember 6 án 3290 sz. a. kelt hirdetményel a mai napra kitűzött immár második árlejtés is vállalkozók hiányában eredményre nem vezetett; a fent irt hidaknak vállalkozók által leendő felállítására céljából **f. évi November 14-kén d. e. 10 órakor** a megye házában egy harmadszori árlejtés fog tartatni.

Az árlejtés napjáig szabályszerűen kiállított írásbeli ajánlatok is elfogadhatók. Vállalkozni kívánók a kikiáltási ár 10% fölött kötelesek az árlejtés megkezdése előtt letenni, s vállalkozói képességeiket bizonyító hatósági bizonyítványukat bemutatni. Ajánlatok a két hidra külön-külön s együttesen is elfogadhatók; előnyvel azonban az birand, ki mind kettőre együttesen kíván vállalkozni.

A részletes árlejtési feltételek valamint a felsőbbleg jóváhagyott műszaki tervezetek, a megye jegyzői irodájában naponta a hivatalos órák előtt megtekinthetők.

B.-Szolnokmegye tisztviselőinek Dézsen, 1871. július 12-én tartott üléséből.

Kiadta: SZARVADI jegyző.

NEM HIVATALOS.

Figyelemre méltó.

(1-20)

Orvosi tekintélyek elismerései és száz meg száz bizonyítvány magánosoktól tanúsítják a

görcs elleni óv-balsam

jeles hatású emésztésihiány-, gyomorgyengeség-, gyomorgörcs-, puffadás-, hányásinger-, gyomorsiklás és cholera-bajokban.

E balsam ezen felül legbiztosabb szer VALTÓLÁZBAN.

Egy ölemez, pecsételt és 3 nyelven használati utasítással ellátott eredeti üveg ára 1 frt 50, fél üvegé 80 kr.

Dr. Miller mohnövény-nedve.

Meglepo hatású hurut, gégelob, légcsőgyulladás, nyálkasság, idült köhögés, régi rekedtség, heveny és idült tüdőhurut, vérhányás és mellszorulásban. Ezen mohnövény-nedv eredeti tégelyekben van, Nro. I. meglett emberek, és Nro. II. 4-5 éves gyermekek számára.

Egy eredeti üvegtégely ára használati utasítással együtt 50 kr.

Beküldetett.

Legyen szives egy tucet tégelyt mohnövény-nedvvel utánvét mellett küldeni.

Eger, június 20-án 1871

BYDESKUTY AMALIA,

az angol kisasszonyok zárdája főnöknője.

Szerműhely és fő-szétküldési raktár Szentlélekutca 105 szám Brassóban.

Kolozsvártt valódi minőségben egyedül kapható dr. Hintz György és Binder K. gyógyszerárának, valamint Beszterezén: Kelp F. és társánál; Szászvároson: Specht I. gyógyszeráránál; Csik-Szeredán: Winkler F.-nél; Déésen: Szathmári K.-nál; Fogarásban: Steinberg A. gyógyszeráránál; Gy.-Szt.-Miklóson: Fröhlich E. gyógyszeráránál; Eoszfaluban: Jekelius A. gyógyszeráránál; Gyulafehérvárról: Boos K.-nál; K.-Vásárhelytől: Lukács F.-nél; Brassóban: Jekelius F., Duschoin I., Kugler F. gyógyszeráránál; Földvár: Folberth F. gyógyszer.; Medgyesen: Hintz A. gyógyszer.; Szászsebesen: Weissórt G. A.-nál; Nagy-Enyeden: Horváth F.-nél; Kóhalomban: Szentpéteri I.-nél; Rosnyón: Römer A.-nál; Segesvárt: Teutsch J. B.-nél; Seps-Szt.-Györgyön: Futak és társánál.

KÖLCSÖNKÖNYVTÁR.

Alólirt tiszte ettel tudatom a n. érd. közönséggel, hogy kölcsönkönyvtáramat

az eddigi helyiségből ugyan csak azon épület udvarában, külön e célra berendezett helyiségbe helyeztem át.

Kölcsönkönyvtáramat,

mely a magyar-, német- és francia-irodalmat a legújabb s legkedveltebb regényeknek, most már több mint tizezer kötetével képviseli, s a legújabbakkal folyton szaporittatik, ajánlom továbbra is a n. érd. közönség becses figyelmébe, s reményem van olvasóim igényeinek mindenkor megfelelni.

Az előfizetési árak következők:

	1 hónapra		1/2 évre		1 évre		Biztosíték.
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
1 kötet kivételével	—	60	3 frt.	5 frt.	1 frt.	—	
2 kötet	1	—	5 frt.	7 frt.	2 frt.	—	
5 kötet	1	50	7 frt.	10 frt.	5 frt.	—	
10 kötet	2	—	10 frt.	16 frt.	10 frt.	—	

A könyvek az ünnep- és vasárnapok kivételével naponta 8-tól 1 és 3-tól 7 óráig kicserélhetők. A legújabb könyvek nyomtatott jegyzékével a történet változások miatt még nem szolgálhatok, de az írott névjegyzék kölcsönkönyvtáromban megtekinthető.

Egész tisztelettel:

STEIN JÁNOS.

Kolozsvártt gr. Teleki Domokos-ház udvarában.

Kifejlődött tudóvész teljesen meggyógyítva.

Hoff János udvari szállító ur központi raktárának Bécs, Kärntnering 11.

Tekintetes ur! Nőm 2 év előtt tüdőgyulladásba esett s midőn felgyógyult, észrevettem, hogy a rossz és tökéletlen gyógyítás következtében tüdővész fejlődött ki, s minden alkalmazott segély dacára mindig ismétlődő mérvet kapott.

Nőm láthatólag meggyógyult, és későbbesével néztem azon pillanatnak eléje, melyen engem s kis gyermekeim elhagyja, e ránk uézve oly borzasztó időpontot már előre kiszámítván.

Ekkor tekintetem az ön malta-kivonat hirdelményére esett.

Mint a vízbe-futó, a ki megmentése végett szalmaszálhoz kapaszkodik, nyultam e szer után, melyben utolsó reményemet, az utolsó mentő horgonyt láttam, és 2 palackot rendeltem belőle.

A gyógymód elején elalvó lámpához hasonló nőm, szemlidomást erősödött s végre tökéletesen meggyógyult, az én és gyermekeim öröme, s ez idő óta a legteljesebb egészségre büszk. Az eredmény isten után a malta-kivonatnak köszönhető s azért — minthogy azután én is tüdőgyulladásba, és alig menekültem meg a haláltól, — most állapotom javulván, bizalommal tekintek az ön malta-kivonatára s kérem önt nekem postai utánvétellel 30 palackot malta-kivonatából küldeni, s pedig vas-uton Lembergig s innen postán Dolinaig. Midőn önnek nőm betegségében tanúsított szolgálataimért mély hálaomat kifejezem s öhajjra várom a megrendelt 30 palack megjövését, maradok teljes tisztelettel.

Dolina, 1871. aug. 24-én.

Theiner Ferencz, cs. k. főfőzde-üfőhelyűgylő.

Valódi kapható: Kolozsvártt Karvázy Gyula, Fehérvártt Csiki Kristóf, Segesvártt Teutsch J. B. Dézsen Krémer Samuel, Gyergyó-Szt.-Miklóson Lázár Antal özvegye és fiainál.

(353)

(2-*)

Nyomatott az ev. ref főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

Fogorvos és fogművész

PETER BÉCSBŐL

előbbi itt tartózkodásából ösmeretes

A leggyorsabb bánásmód mellett a legkezelebb amerikai modor szerint megépítő szép, tökéletes csészert, természetű és tartós mesterséges fogakat, fogkorokat stb. a legújabbban készített arany- és vulkanitból és FÁJDALOM NÉLKÜL illesztik be, a foggyökér eltávolítása nélkül. (341) (11-*)
Arany és más töltanyaggal plombíroz, fogműtetteket, fájdalom nélkül, a ktlő-nösen kellemes hatású „kéjleg“ (Lustgas) alkalmazásával végez és a fogfájdalmat gyorsan és örökre eltávolítja. (341)
Rendel reggeli 9 órától 1 óráig és délután 2-től 5 óráig. TANÁCSOKAT INGYEN.
Műterme a Nemzeti Szállodában 36-37 sz. alatt.
Körutazását minden évben ismétli.

(39-*)
Ajánlja
dúsan ellátott
FÜSZER-TÁRAT,
gőziszteit;
valamint
kínáló minőségű
faggyu gyertya- és
szappan-gyártmányait.
(53)
Még vásárol mindennemű
m. és eszt. állampapírt,
sorsjegyet,
arany, ezüst
pénz nemeket,
és lezárástól
(escompté)
MINDENFÉLE
nyereményeket.
HUTFLESZ
KAROLY
Kolozsvártt.

ZUSCHIK JÁNOS
első bécsi festő-intézetének nagy
kép-kiállítására.
Egy olajfestmény, nem olajnyomat, a legszebb mosható arany rámmával csak 10 forint és felebb; a kiállítás a legszebb tájképek, építészeti mű, állat- és vadász-ugy-szintén szent- és genre-képekből áll.
Szíves látogatásért esd (3-4)
A kiállítás jelenleg br. Jósika-ház főter.
Tartózkodás CSAK 5 NAP.
LANGRAF A.
az intézet megbízottja.

(351)

(3-3)

Fontos hirdetmény.

Melynélfogva ezennel tudatni kívánom, miként lakásomat a belkőzp-utcazi 533 számú házhoz tettem át; hol is házak, kertek, szőlők, kaszálók, szántóföldek, erdők, termények; valamint kötelezvények, váltók és tőz-dei papírok vásárlásáról, vagy eladásáról; ugyszintén telekkönyvezett bir-tokokra kölcsönadás, vagy vételről is lehet értekezni. Megbízásom alatt több-féle eladó butorok is találhatók. Ko-lozsvártt belkőzp-utca 533 szám

SZENKOVICH MÁRTON.

(18)

(30-*)

Figyelemre méltó hasznos találmányok!

A LONDONI VILÁGKIÁLLÍTÁSON 1862-ben kitüntetett gyógyszeres illatszerek és oltozó asztali vegyeszi műkellékek.

BÁNYAY L. KÁROLY

Okleveles gyógyszerész találmányai; és vegyeszi gyártmányai KOLÓZSVÁRTT cs. k. pátem által törvényesen védelmezve. Az egész osztrák birodalom és Magyarország területére cs. k. kizárólagos kiváltságot nyert: Gyógyszeres növényi

VICTORIA-PARFÜM.

Erősítő és szépitő illatszerek, mely általános hasznosnak elismertek. Mint illatszerek, mint szépitő mosdó-szer, mint szájmósó, mint füstölő-szerek és a leghatósabb ideg- és izom erősítő. Egy üveg tartalma 8 lat

VICTORIA-PARFÜM.

Ára 1 frt 40 kr. o. 6.
Ezen illatszert 3 Felsője a császárné és királyné legmagasabb elismeréssel PALOTA-FÜSTÖLŐUL elfogadni kegyeskedett.

Kitüntetett gyógyszeres-növényi

BALSAMIN HAJESSENTIA.

A hajkorpa gyors eltávolítására, a hajbőr tisztítására és erősítésére s főképpen a haj hullása ellen. Egy eredeti üveg tartalmaz 8 lat BALSAMIN-ESSENTIÁT. Ára 1 frt 25 kr.

BALSAMIN HAJERŐSÍTŐ POMÁDE

a haj hullása ellen és a hajnövéseinek elősegítéséül. Egy eredeti nagyobb tégely ára 1 frt o. 6. minden raktárban.

PURITÁS-PECSÉTTISZTÍTÓSZESZ

Melylyel minden KERMÉK és KESZ-TYÜK színváltozás nélkül gyorsan tisztíthatók. Egy eredeti üveg ára 35 kr.

Kitüntetett gyógyszeres-növényi

AROMATIN SZAJVIZ.

A foghús erősítésére, a fogak épen tartására s tisztítására, és a szájrészek rendszeres tisztítására, a könnyen vérző ny-és lógult fogak szilárdítására; ugy szintén az odvas vagy bérakott fogaktól, dohányszóltól vagy egyébként büzös-száj-szag gyors elűzésére, és azonnal kellemes szájlehellet eszközzésére. Egy eredeti nagy üveggel: Ára 1 frt 25 kr. o. 6.

Kitüntetett:

MAGYAR-NEMZETI

BAJUSZPEDRÓ.

Általános kedvelt, száladni öszvetartó, s tetszés szerinti hajlékonyságú, mely a bajuszat nem tör, sőt fésüléskor sem tépi, s mivel zsebben hordozás alatt is megtartja eredeti jó minőségét, minden időkben kedvezőleg használható. Egy Védjegyes érc-dobozban. Ára 35 kr.

Kitüntett:

ERDELYI-FLORA MOSDÓ és BE-

RETVALKOZÓ-SZAPPAN

védjegyes borítékban. Ára 25 kr. o. 6.

RARICAL BALZSAM:

TYUKSZEM IRTÓ GYÓGYSZER.

Mely által a „Tyukszem“ fájdalom és metező eszközök nélkül gyorsan és gyökeresen eltávolítható. Ára 1 frt.

Kitüntetett Hajfestőszerek:

JUVENTAS-HAJFESTŐ-SZESZ.

Mely által az őszhaj, szakál, bajusz és szemöldök 1/2 óra alatt az ifjú kórhoz hasonló természetes szőke, barna vagy fekete, több hónapokig tartósan színezhető, és oly állandó, hogy a rendszeres mosások után is változatlan marad. Használati eszközökkel és utasítással. Ára 2 frt 50 kr. o. 6.

Kitüntett:

ERDELYI FLORA POMÁDE.

A haj szépitésére és rendszeres ápolására. Erősítő üveg-tégelyben. Ára 50 kr. o. 6. minden raktárban.

Az üvegekben kiálló betűkkel, van jelelve:

BÁNYAY L. K. Kolozsvártt.

A fennebb jelölt szabott árakból minden Duceles megrendelésnek 10% azaz egy tized ár leszámítandó, nagyobb megrendeléseknél aránylagosan több kedvezmény van szabályozva. A megrendelések egyenesen Kolozsvárra a Redoute Átellenében lévő BÁNYAY LITERÁTI KÁROLY saját házához intézendők.

ORVOSILAG megvizsgálva, s VEGYTANLAG elemelve ÁRTALMATLAN létrészekből levőknek TALÁLTATTA, s mint legjobb minőségűnek

HITELESEN AJÁNLVÁ vannak.